

Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
Avgitt elektronisk på stortinget.no

Deres referanse:
Vår referanse: 2023/87
Dato: 20.04.2023
Publikasjonsnr.: NIM-H-2023-018

Høringsuttalelse – innspill til representantforslag om granskning av asylbarn som forsvinner

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) sender med dette inn skriftlig innspill til Kommunal- og forvaltningskomiteens behandling av Dokument 8:117 S (2022-2023) Representantforslag om granskning av hvordan enslige mindreårige asylsøkere har forsvunnet fra asylmottak og omsorgssentre.

NIM har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Vi skal bidra til å styrke gjennomføringen av menneskerettighetene, særlig ved å gi råd og fremme anbefalinger til Stortinget, regjeringen, Sametinget og andre. Høringsuttalelser er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet.

Problemstillingen knyttet til barn som forsvinner fra asylmottak og omsorgssentre aktualiserer en lang rekke menneskerettigheter. Grunnloven § 104 gir blant annet direktiver til myndighetene om at barnets beste skal hensyntas som et grunnleggende hensyn i alle saker som berører barn, og gir barn rett til vern om personlig integritet, som også innebærer rett til vern mot skadelige handlinger. Statens myndigheter skal også legge til rette for barnets utvikling. I tillegg kan også andre grunnlovsrettigheter være aktuelle.

Barnekonvensjonen gir barn en lang rekke rettigheter. Barn som søker asyl har et særlig vern etter barnekonvensjonens artikkel 22, som gir barn rett til beskyttelse og humanitær hjelp i utøvelsen av andre rettigheter. Barnekonvensjonen gir også spesifikke forpliktelser for statene til å gi barnet beskyttelse og omsorg, se særlig artikkel 3 nr. 2 og artikkel 20.

Når barn forsvinner fra asylmottak og omsorgssentre, kan dette gi risiko for en rekke rettighetsbrudd, inklusive alvorlige menneskerettighetskrenkelser. For det første kan barnet utsettes for ulike typer krenkelser som barnekonvensjonen forplikter statene til å beskytte barnet mot, og for det andre kan barnet bli frarøvet muligheten til å få innfridd andre typer rettigheter, for eksempel knyttet til materiell velferd, helse og utdanning.

Som forslagsstillerne er inne på, har flere av FNs overvåkningsorganer gitt anbefalinger til Norge om å styrke innsatsen for å forebygge forsvinninger og å finne ut av hva som skjer med asylbarn som forsvinner. FNs barnekomité har kritisert Norge for praksisen

gjentatte ganger, i avsluttende merknader til Norges tredje rapport (2005), fjerde rapport (2010) og den kombinerte femte og sjette rapporten (2018). Gjennom denne perioden har flere rapporter og kartlegginger vist at det synes å være mangelfulle systemer og rutiner for å hindre forsvinninger og å finne ut av hva som skjer med de som forsvinner.¹

Samtidig synes det også å være et tverrpolitisk ønske om å ivareta de menneskerettslige forpliktelsene på dette området, noe det enstemmige vedtaket fra 2015 i Stortinget viste. For å sikre dette, mener NIM at det nå er nødvendig med en bredere gjennomgang av hvordan asylbarn forsvinner. En slik gjennomgang bør legge Norges menneskerettslige forpliktelser til grunn, og utrede hvilke krav menneskerettighetene stiller til både forebygging og etterforskning. Som flere av FNs overvåkningsorganer peker på, er det behov for å finne ut av de underliggende årsakene til at barn forsvinner.² Gjennomgangen bør videre ha et framoverskuende perspektiv, med mandat til å gi anbefalinger som sikrer varige praksisendringer i berørte etater.

Vennlig hilsen
for Norges institusjon for menneskerettigheter

Gro Nystuen

Assisterende direktør

Kirsten Kolstad Kvalø

Seniorrådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.

¹ Se for eksempel rapportene «Mindreårige som forsvinner fra mottak – forebygging og oppklaring (Justisdepartementet, 2008) «Ute av øye, ute av sinn?» (Press, 2008), «SAVNET – en rapport om enslige asylsøkende barn som forsvinner fra mottak» (Press 2013), «Forebygging og oppfølging av enslige mindreårige asylsøkere som forsvinner fra mottak og omsorgssentre» (NIBR-rapport 2016:17).

² Menneskerettskomiteens avsluttende merknader til Norge i 2018, avsnitt 31, Barnekomiteens avsluttende merknader til Norge i 2018, avsnitt 32 og Rasediskrimineringskomiteens avsluttende merknader til Norge i 2019, avsnitt 28.